

Jeb Bush: „Ik doe niet graag aan therapeutische analyses. Ik heb tenminste iets geprobeerd. Het is niet gelukt. Klaar. Move on.“

FOTO: CHERYL SENTER/ANYTIMES/HH

Ik ontdekte dat politiek een personality show is geworden

Er moet een moment zijn geweest waarop Jeb Bush zich realiseerde dat hij geen president van de Verenigde Staten zou worden. Wat was dat beslissende moment? Een nederlaag? Een tv-debat? De zoveelste belediging door Donald Trump? „Ik houd niet van introspectie.“

Maar hij laat merken dat hij er wel een idee over heeft. Hij vertelt over het begin van zijn campagne, vorig jaar. Hij hield een van zijn eerste campagnebijeenkomsten, in Nevada. Een *town hall*, in een woonwijk voor ouderen, waar vijfhonderd mensen op afkwamen. De sfeer was uitgelaten. „Ik moest een praatje houden van tien minuten. Ik kwam nauwelijks aan het slot van mijn tekst toe, iedereen stond te trappelen om een vraag te stellen.“

Als eerste gaf hij het woord aan een oudere vrouw, die al vanaf het begin haar hand had opgestoken. „Wat vindt u van TTIP?“, vroeg ze. Een vraag over het aanstaande vrijhandelsverdrag tussen de EU en VS, *wow*, dat had Bush niet verwacht. „Vanwaar die plotselinge interesse voor vrijhandel? Ik begreep het niet. Ik antwoordde, naar waarheid, dat ik nog geen mening had. Instinctief ben ik voor vrijhandelsakkoorden, maar TTIP is nog niet uitonderhandeld.“

Bush speelt de scène na: „Jawel hoor“, zei de vrouw. „TTIP is al lang rond.“ De zaal applausde, ze waren op haar hand.

Ik: „Eehhh, nee hoor. De gesprekken lopen nog.“

De vrouw: „Niet waar. Er is allang besloten dat wij onze soevereiniteit gaan inleveren.“ Weer applaus.

Jeb Bush wist niet meer wat hij moest zeggen. Pas later, toen hij vaker dit soort gesprekken had gevoerd, begreep hij wat er was gebeurd. Het was zijn eerste ken-

Kiezers accepteren geen autoriteit meer, van politici, van media en dat is de eigen schuld van die instituten

nismaking met een electoraat dat veranderd was sinds 2002, het jaar dat hij voor het laatst een politieke campagne had gevoerd. „Kiezers accepteren geen autoriteit meer, van politici, van media. Dat hebben die instituten zelf veroorzaakt. Campagne voeren in 2016, met kiezers

FOTOMARK PETERSON/HOLLANDESE

Jeb Bush

Hij leek favoriet als Republikeinse presidentskandidaat. Maar toen Donald Trump hem verpletterde trok hij zich terug. Jeb Bush, 21 mei in Amsterdam, verbreekt nu de stilte. Een gesprek over beledigingen, de macht van de media en het einde van de politieke partij.

Tekst **Guus Valk**

praten, is heel anders dan vroeger. Je moet nu 3D-schaak spelen. Je moet ontdekken waar hun waarheid ligt, door wie ze zich laten voeren. Een gesprek over meningsverschillen is moeilijk, als je het al niet eens bent over de feiten.“

Op 20 februari maakte John Ellis Bush - 'Jeb' staat voor de beginletters van zijn naam - een einde aan zijn campagne. Vooraf gold hij als grote favoriet voor de Republikeinse presidentsnominatie. Maar Bush (1953) was als vierde geïndigd in South Carolina, hoewel hij zijn moeder Barbara en oudere broer George had ingezet. George W. Bush, president van 2001 tot 2009, is nog steeds populair in South Carolina, een staat met veel veteranen. Het hielp niets. Donald Trump had opnieuw alle concurrentie weggeblazen. Geëmotioneerd nam Bush afscheid, ging naar zijn woonplaats Miami, en trok zich terug uit het publieke leven. Hij gaf geen interviews, ging weer golfen, en pakte zijn oude leven van consultant op. „Ik ben weer veel dichtbij huis, dat be-

valt me prima“, zegt Bush. „Ik heb mijn leven van voor mijn kandidatuur weer opgepakt. Ik ben bezig mijn zakelijke carrière weer op te starten, samen met mijn zoon. Voordat de campagne begon was ik daar druk mee.“

Heeft deze episode u veranderd?

„Weet je, ik doe niet graag aan therapeutische analyses. Ik heb tenminste iets geprobeerd. Het is niet gelukt. Klaar. *Move on.*“ Wegwerpbaar. Volgend onderwerp.

Het kleine kantoor van Jeb Bush bevindt zich op de derde verdieping van een statig hotel in zijn woonplaats Coral Gables, een luxe randgemeente van Miami. De kamer staat vol met ingelijste foto's, bijna alleen maar van zijn familie. Een portret van Abraham Lincoln hangt aan de muur. Daarnaast is een vel papier opgeprikt, met een tekst uit Psalm 30, dat iets over zijn gemoedstoestand onthult: 'Met tranen slapen we 's avonds in. 's Ochtends staan we juichend op.' Nu doorbreekt Bush zijn stilzwijgen.

De reden: volgende week zaterdag spreekt hij in Amsterdam op het symposium *Democracy Today in the USA*, georganiseerd door het Nexus Instituut. Het wordt zijn eerste publieke optreden sinds het eind van zijn presidentscampagne.

Jeb Bush leunt achterover. Hij is lang, 1 meter 92, en nog altijd net zo afgetraind als tijdens de campagne. Hij praat bijna een uur lang, met de lichte stemmingswisselingen die hij in de campagne ook vaak liet zien. Soms associeert hij vrijuit, en kan hij schateren om zijn invallen. Dan is hij kortaf, en kijkt hij je argwanend aan, alsof hij zich weer bewust is van zijn ongemakkelijke rol als publiek figuur.

Jeb is de Bush met het angst-gen, omschreef *The Washington Post* hem lang geleden, in 2003. „Hij is een verlegen man die lijkt voorbestemd om te lijden in het openbaar.“ Die ongemakkelijke spanning tussen een publiek bestaan en zijn afgeschermd privéleven heeft altijd bij Jeb Bush gehoord. Hij was de kroonprins, voorbestemd de derde Bush in het Witte Huis te worden. Zoon van een president, broer van een president, gouverneur van de belangrijke *swing state* Florida.

Jeb Bush werd gouverneur, maar genoot nooit van de aandacht. In 2007 stopte hij, en koos voor een bestaan in de luwte. Toch stelde hij zich na lang aarzelen in juni vorig jaar kandidaat voor het presidentschap. Hij wilde geen Bush III zijn, zei hij tijdens zijn aankondigingstoespraak in Miami. „Niemand verdient deze baan vanwege zijn cv, partij of familieverhaal. Niemand is *aan de beurt*.“

Veel Republikeinse kiezers zagen hem vanaf het begin als een lid van de 'partij-aristocratie'. Hij voerde daarom campagne als Jeb! - met uitroeptekens, zonder Bush. Hij was de favoriet voor de Republikeinse nominatie, en beheerste één dag het nieuws.

Partijen staan niet langer voor iets, maar worden een vehikel voor de ambities van hun leiders.

Een dag later stelde Donald J. Trump zich in New York kandidaat.

Trump zag in Bush een ideale tegenpool. Een man van de gevestigde orde, te gematigd, te keurig. *Low Energy*, was de bijnaam die Trump voor Bush bedacht. En terwijl Trump aan een op- »